

■ Şervud Anderson

*Napoleon döyüşə at belində getdi.
Aleksandr döyüşə at belində getdi.
General Qrant at belindən düşüb meşəyə piyada getdi.
General Hindenburg təpənin başında dayandı.
Bir topa kolların arasından ayın şölələri göründü.*

kitablarda dövlətlərin yaranmasından, döyüşlərin necə baş verməsindən yazmışam. Siz mənim kitablarımı kitabxanaların rəflərində görə bilərsiniz. Onlar rəflərdə lap əsgər kimi dayanıb qarovul çəkirlər.

Mən də arvadım kimi hündürboyluyam, çiyinlərim bir az əyilib. Tarixi yazarkən nə qədər cəsarətli olsam da mən həyatda çox utancağam. Öz kabinetimdə tək qalıb işləməyi xoşlayıram. İstəyirəm mən kabinetdə olanda qapı bağlı olsun. Kabinetimdə çoxlu kitablar var. Bu kitablarda müxtəlif millətlər addımlayırlar. Otağımda çox sakitlik olsa da kitablarda sanki göy guruldayır, döyüş gedir.

*Napoleon təpədən enib döyüşə girir.
General Qrant meşəyə girir.
Aleksandr təpədən enib döyüşə girir.*

Qəhvəyi paltolu kişi

Heqaya

Mən insanların tarixini yazıram. Üç tarix kitabı yazmışam, amma mən özüm çox cavanam. Bu gün mən artıq üç yüz, dörd yüz min söz yazmışam. Arvadım hardasa evdədir, mənim saatlarla oturub yazımla məşğul olduğum evdə. O hündürboylu, qara saçlı bir qadındır, saçları arasında ağ tükler görünür son vaxtlar. Bir qulaq asın, o ehtiyatla, yavaş-yavaş pilləkənləri qalxır. Bütün günü o evdə sakit gəzir, sakitcə ev işlərini görür.

Mən bu şəhərə Ayova ştatının başqa bir şəhərindən gəlmişəm. Atam fəhlə idi, suvaqçı. O mənim kimi bir həyat yaşamamışdı. Atamdan fərqli olaraq mən universitetdə oxuyub tarixçi oldum. Mən indi oturub yazı yazdığım bu evin sahibiyəm. Bu evdə mənim öz kabinetim var. Bu vaxtanan mən üç tarix kitabı yazmışam. Bu

Arvadımın çox sərt baxışları var. Hər-dən bir ona görə çox narahat olmağım özümü də qorxudur. Günortalar o evdən çıxıb gəzməyə gedir. Hər-dən bir o mağazalara gedir, ya da qonşuya baş çəkir. Bizim evimizlə üz-büz bir sarı bina var. Arvadım bizim evin yan qapısından çıxır və bizimlə sarı evin arasındakı küçədən keçib gedir. Bizim evin yan qapısı açıılır. Bir neçə dəqiqə gözləyirəm. Mənim arvadım evə gəlir.

*General Perşinq təpədən enib döyüşə girdi.
Aleksandr təpədən enib döyüşə girdi.*

Kiçik şeylər mənim beynimdə böyüyür. Yazı stolumun qabağındakı pəncərə-

də çərçivədə bir şəkil var. Hər gün gözlərimi o şəkllə dikib baxıram. Həyəcanla həmin şəklın hərəkətə gəlməyini gözləyirəm. Əllərim titrəyir. Şəkildən mənə boylan an adam şəklı mənim başa düşmədiyim hərəkət edir. Şəkil hərəkət edir, sonra dayanır. O pəncərənin sağ tərəfindən sol tərəfinə keçir. Sonra yenə dayanır. Şəkildəki insan mənim beynimə girir, sonra ordan çıxır, şəklın üzü beynimdə üzür. Qələm barmaqlarım arasından düşür. Ev çox sakitdir. Gözlərim önündə üzən şəkil çıxıb gedib.

Mənim bu şəhərə Ohayo ştatından gəlib. Evimizdə qulluqçu var, hər-dən bir evi arvadım süpürür, arabir bir yerdə yatdığımız çarpayını da arvadım yığışdırır. Axşamlar arvadımla stol arxasında otururuq, amma mən onu tanımıram. Mən özümü

çiməndən çıxara bilmirəm. Əynimdə qəhvəyi palto var, mən paltomu çıxara bilmirəm. Arvadım çox zərifdir, o çox mehriban danışır, amma o da özü kimi ola bilmir.

Arvadım indi evdə yoxdur, evdən çıxıb. O bilmir ki, mən onun həyatında baş verən hər şeyi bilirəm. Uşaq vaxtı o, Ohayonun bir şəhərinin küçələrində gəzəndə onun nə fikirləşdiyini bilirəm, hətta onun beyninin səsinə də eşitmişəm. Çox az səs eşitmişəm. İlk dəfə o ehtirasla məni qucaqlayanda qorxudan necə çığırdığını eşitdim. Toy edib bu evə köçən gecə mənəni həvəsləndirmək üçün dediyi sözləri eşitdim.

İndi mənim bu kabinetdə oturmağım qəribədir. Çünki pəncərənin qabağındakı çərçivədən mənim öz üzüm çərçivədən çıxıb üz-büz sarı evə tərəf üzüb getdi. Həmin anlarda arvadımla rast gəlsəydim çox əla və qəribə olardı.

İndi mənim havada üzən şəklımlə üz-büz gələn qadın şəklı mənim haqqımda heç nə bilmir. O çıxıb küçəyə gedib.

Onun beynində səslər söhbət edir. Mən isə öz kabinetimdə təkəm, Allahın yaratdığı kimi tək - tənha.

Əgər mən şəkildəki üzümü tər-pədə bilsəydim əla və qəribə olardı. Kaş mənim üzən sifətim arvadımla rastlaşaydı. Ya da mənim şəklım istənilən qadına, ya kişi-yə rast gəlsəydi çox gözəl və qəribə olardı.

*Napoleon döyüşə at belində getdi.
General Qrant meşəyə piyada getdi.
Aleksandr döyüşə at belində getdi.*

Sizə onu da deyim ki, hər-dən bu dünyada olan hər şey mənim beynimdə bir insanın üzündə üzür. Bu dünyanın üzü huşsuz vəziyyətdə mənim qarşımda sakitcə dayanır.

Soruşursunuz ki, mən başqalarına nə üçün özüm haqda bir kəlmə də demirəm? Bu vaxta qədər bir yerdə olsaq da arvadıma niyə isinişə bilməmişəm?

Mən bu gün artıq üç yüz, dörd yüz min söz yazmışam. Bir gün mən özümlə söhbət edəcəm. Bir gün mən özümə vəsiyyətnamə yazacam.

İngiliscədən tərcümə edən:
Sevil Gültən